

บทที่ ๗

มนุษย์และเทพเจ้า

มนุษย์เป็นสิ่งที่น่าสนใจมากที่สุดในบรรดาสรรพสิ่งทั้งหลายบนโลก และการค้นคว้าศาสตร์ทุกแขนงนั้นล้วนเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทั้งสิ้นรวมทั้งศาสนา นอกจากนี้คำสอนทางศาสนายังมีความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์ ว่ามีความผูกพันกับพระเจ้าหรือเทพเจ้าเสมอ บทนี้จึงศึกษาเปรียบเทียบถึงมนุษย์และเทพเจ้า ในทรรศนะของศาสนาฮินดู พุทธ คริสต์ และ อิสลาม

๗.๑ กำเนิดมนุษย์

การศึกษาถึงการกำเนิดนั้นก็เพื่อให้มนุษย์รู้จักที่มาของตนเองซึ่งในศาสนาต่าง ๆ สอนไว้ดังนี้

๗.๑.๑ ศาสนาฮินดู

ศาสนาฮินดูนับถือ “พระเจ้า” ว่าเป็นสิ่งแท้จริงสูงสุด ไม่มีขอบเขต ไม่ถูกกำหนดด้วยกาล เป็นที่เกิดขึ้นของสากลจักรวาล อยู่ในฐานะเป็นพระผู้สร้างเรียกว่า “ปรมาตมัน” หรือ “พรหมัน” ปรมาตมันนี้ไม่มีรูปร่าง ไม่มีเบื้องต้น ไม่มีที่สุด ดำรงอยู่ตลอดกาล มีอยู่ในทุกสิ่ง โดยที่ทุกสิ่งเกิดจากการสรรค์สร้างของ ปรมาตมัน หรือพรหมัน แต่พรหมันเองไม่ใช่สิ่งที่ถูกสร้างให้เกิด เป็นสิ่งที่มีอยู่ได้ด้วยตนเอง

พรหมันหรือปรมาตมันนี้ เป็นอาดมันใหญ่ เป็นอาดมันสากล ซึ่งได้แบ่งส่วนหนึ่งออกมาเป็น อาตมัน หรือ ชีวาตมัน อันเป็นสภาวะที่เที่ยงแท้ ไม่ตายเป็นนิรันดร์มาอยู่ในตัวมนุษย์ และอาดมันนี้เป็นแก่นแท้ของมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์จึงเกิดขึ้นด้วยการสร้างของพรหมัน หรือ พระพรหม

การกำเนิดมนุษย์นั้น พระพรหม ได้ทรงสร้างตามความสำคัญ ดังนี้

พระโอษฐ์ เป็นพราหมณ์ ผู้ที่มีความรู้ รู้จักควบคุมจิตใจ

พระพาหา เป็นกษัตริย์ นักปกครอง ผู้มีคุณธรรม

พระโสณี เป็นแพศย์ (พ่อค้า)

พระบาท เป็นศูทร (กรรมกร)

ทั้งหมดนี้เรียกว่า วรรณะ ๔ ซึ่งพระกฤษณะได้กล่าวไว้ว่า“วรรณะสี่เหล่า
อาดมา ได้สำแดงให้ปรากฏโดยจำแนกคุณและกรรม อาดมาแม้เป็นผู้กระทำวรรณะสี่
เหล่านั้นก็จริง แต่จงทราบเถิดว่าอาดมาไม่ได้เป็นผู้กระทำ และไม่ใชเป็นผู้สาบสูญ”

๗.๑.๒ ศาสนาพุทธ

คำสอนในศาสนาพุทธ กล่าวถึง การกำเนิดมนุษย์ว่าเกิดจากพรหม
ซึ่งมีมาพร้อมกับการกำเนิดของโลก ซึ่งเบื้องแรกของการกำเนิดโลกนั้น เหล่าอภิสรร
พรหมได้กินง้วนดินเข้าไปทำให้แสงสว่างที่มีในตนเองหายไป และผิวพรรณหยาบขึ้น
เมื่อกินเข้าไปแล้วจึงต้องมีการระบายออก ทำให้เกิดทวารทั้ง ๔ คือ ตา ๒ หู ๒ จมูก
๒ ปาก ๑ ทวารหนัก ๑ ทวารเบา ๑

ต่อมาได้เริ่มมีการดูถูกเหยียดหยามกันเรื่องผิวพรรณ และง้วนดินได้หายไป
เริ่มเกิดสะเก็ดดิน เถาไม้ ข้าวสาลี เกิดเพศชายและหญิง เกิดการสมสู่ระหว่างชายและ
หญิง จึงได้มีการปลูกสร้างบ้านเรือนเพื่อปกปิดการเสพกาม มนุษย์จึงเกิดครอบครัว
ขึ้น ต่อจากนั้นการกำเนิดมนุษย์ได้เปลี่ยนแปลงไป คือ ได้ถือกำเนิดจากบิดามารดา
โดยอาศัยส่วนประกอบ ๓ ประการดังนี้

๑. บิดามารดาอยู่ร่วมกัน

๒. มารดามีระดู

๓. วิญญาณมีปฏิสนธิ

ครั้งนั้น ชีวิตได้เริ่มถือกำเนิดขึ้นในครรภ์ของมารดา โดยลำดับดังนี้

สัปดาห์ที่ ๑ เป็น กลรูป คือ ชีวิตแรกเริ่มมีลักษณะเป็นน้ำใสๆ เหมือนหยาด
น้ำม้นงา

สัปดาห์ที่ ๒ เป็น อัมพุทรูป คือ เริ่มมีสีเหมือนน้ำล้างเนื้อ

สัปดาห์ที่ ๓ เป็น เปสิรูป คือ ชันเนื้อสีแดง

สัปดาห์ที่ ๔ เป็น ฆนรูป คือ ก้อนเนื้อทึบ มีสีแดงจัด มีลักษณะเหมือนไข่ไก่

สัปดาห์ที่ ๕ เป็น ปัญจสาขา คือ มีปุ่มออกมา ๕ ปุ่ม แต่ละปุ่มก็จะเจริญเติบโต
โตเป็นอวัยวะ ได้แก่ ศีรษะ ๑ แขน ๒ ขา ๒ และเจริญเติบโตอยู่ภายในครรภ์จนครบ
กำหนด ๗-๘ เดือน จึงคลอดออกมาสู่โลกภายนอก

๗.๑.๓ ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์เชื่อว่าพระเจ้าสร้างโลกและสร้างสรรพสิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระองค์ได้ทรงสร้างมนุษย์ขึ้น ตามที่พระองค์ทรงประสงค์ โดยพระเจ้าตรัสว่า “เราสร้างมนุษย์ตามฉายา ตามอย่างของเราให้ครอบครองฝูงปลาในทะเล ฝูงนกในอากาศและฝูงสัตว์ ให้ปกครองแผ่นดินและสัตว์ต่าง ๆ”^๓ และพระเจ้าได้ทรงสร้างมนุษย์จากผงคลีดินพร้อมกับการทรงมอบชีวิตให้ โดยเริ่มจาก บั้นมนุษย์ด้วยผงคลีดิน ระบายลมปราณเข้าทางจมูก มนุษย์จึงเป็นผู้มีชีวิต^๔ และได้ทรงสร้างให้เป็นชายและหญิง^๕

มนุษย์ที่พระเจ้าทรงสร้างนั้นคืออาดัมกับฮาวา ซึ่งมีสังราตรีเหมือนกับพระเจ้าแต่ต่ำกว่า มีความรักเป็นศูนย์กลางแห่งการมีชีวิต ดำรงอยู่อย่างมีความสุข และเป็นนอมตะในสวนเอเดน ระยะเวลาทั้งสองเป็นผู้ที่เชื่อฟังพระเจ้าทุกอย่าง โดยเฉพาะคำสั่งว่า “บรรดาผลไม้ทุกอย่างในสวนนี้ เจ้ากินได้ทั้งหมดวันแต่ต้นไม้แห่งความสำนึกในความดีและความชั่ว ขอดันไม้นั้นอย่ากิน เพราะในวันใดที่เจ้าขึ้นกิน เจ้าจะต้องตาย”^๖

จนกระทั่งวันหนึ่งซาตานมาช่วยยื้อให้ฮาวาและอาดัมกินผลไม้ นั้น ทั้งสองได้เชื่อคำของซาตานและกินผลไม้ นั้น ทันใดทั้งคู่ได้เห็นรูปร่างซึ่งกันและกัน ต่อมาจึงได้หาใบไม้มาปิดอวัยวะเพศของตนเอง เมื่อพระเจ้ามาถึงสวนเอเดนไม่เห็นอาดัมกับฮาวาเหมือนเดิม และรู้ว่าทั้งสองเกิดความละอายต่อพระองค์ พระเจ้าจึงได้ลงโทษในฐานะที่ไม่เชื่อฟังพระเจ้า พระองค์ตรัสว่า “เจ้าจะต้องหากิน ด้วยเหงื่ออาบหน้า จนเจ้ากลับไปเป็นดิน เพราะเราสร้างเจ้ามาจากดิน เจ้าเป็นผงคลีดินและจะต้องกลับเป็นผงคลีดินตามเดิม”^๗

จากนั้นมาพระเจ้า ได้ส่งมนุษย์ให้ออกจากสวนเอเดน มาอยู่ในโลกมนุษย์ และต้องเผชิญกับความทุกข์ยากต่างๆ แต่พระองค์ก็ได้มอบสิทธิพิเศษไว้คือสติปัญญา เจตจำนงเสรีและอารมณ์ ต่อมามนุษย์ได้ถือกำเนิดในครรภ์ของสตรีโดย “ฝ่ายชายนั้น ได้สมสู่อยู่กับฮาวาภรรยาของตนนางก็มีครรภ์คลอดบุตร”^๘

๗.๑.๔ ศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามนั้นมีความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างโลก และสรรพสิ่ง เช่นเดียวกับศาสนาคริสต์ ดังนี้

เมื่อพระเจ้าสร้างโลก พระองค์ทรงสร้างมนุษย์ให้ปกครองโลก และสรรพสิ่ง เมื่อครั้งทรงสร้างมนุษย์นั้น “พระองค์ได้เริ่มสร้างมนุษย์จากดิน” และพระเจ้าได้กล่าวว่า “และโดยแน่นอนยิ่ง เราได้สร้างมนุษย์จากดินแห่ง ที่มีเสียงแห่งตมดำทำเป็นรูปร่าง”^{๑๐}

เมื่อมนุษย์คู่แรกเกิดขึ้น คืออาดัม กับ ฮาวา พระเจ้าได้ตรัสว่า “โอ้ ! อาดัม เจ้าและคู่ครองของเจ้า จงพำนักอยู่ในสวรรค์เถิดและเจ้าทั้งสองจงรับประทานจากสวรรค์ โดยความอุดมสมบูรณ์เถิดเท่าที่เจ้าทั้งสองปรารถนา แต่เจ้าทั้งสองจงอย่าเข้าใกล้ต้นไม้”^{๑๑} อาดัมและฮาวาได้ใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข แต่แล้วมารร้ายก็ได้ใช้อุบายหลอกลวงให้ทั้งสองกินผลไม้ นั้น แล้วคนทั้งสอง (คืออาดัมกับฮาวา) ก็บริโภคผลจากต้นไม้ นั้นแล้วส่วนอวัยวะของทั้งสองก็ประจักษ์ชัดแก่คนทั้งสอง และทั้งสอง รับผิดชอบการเติบโตไปในสวรรค์มาปิดอำพราง ส่วนอวัยวะของเขาทั้งสอง และอาดัมได้ฝ่าฝืนองค์อภิบาลของเขา ดังนั้นเขาจึงพลัดพลัง (ไม่สมหวัง)^{๑๒}

ด้วยเหตุดังกล่าว ทำให้ทั้งสองต้องหลุดพ้นมาจากสวรรค์และหมดความสุข ซึ่งพระเจ้าได้ตรัสไว้ว่า “พวกเจ้าจงลงไปเถิด (จากสวรรค์) โดยต่างก็เป็นศัตรูแก่กันและกันและพวกเจ้าจะมีที่อยู่อาศัยในพื้นที่พิภพ และมีสิ่งเสพสุขอยู่จนถึงชั่วกาลหนึ่งเท่านั้น (หาได้ถาวรแต่ประการใดไม่)”^{๑๓} ต่อมามนุษย์ทั้งสองจึงต้องได้รับความทุกข์ยากลำบาก ในระยะนี้เองมนุษย์ได้ถือกำเนิดขึ้นอีกลักษณะหนึ่งคือ มนุษย์ถูกบังเกิดจากน้ำที่หลังออกมา^{๑๔} แล้วพระเจ้าได้สร้างเชื้ออสุจิเป็นก้อนเลือด ได้ให้ก้อนเลือดเป็นก้อนเนื้อ ให้ก้อนเนื้อมีการดูดก หุ้มกระดูกด้วยเนื้อ แล้วทำให้เขาเป็นอีกกำเนิดหนึ่ง^{๑๕}

โดยที่ พระองค์ คือ ผู้ทรงทำรูปร่างของสุเจ้าในมดลูกตามที่พระองค์ทรงประสงค์^{๑๖} และพระองค์ทรงทำให้เขาสมบูรณ์และทรงเป่าวิญญาณของพระองค์เข้าไปในเขา และพระองค์ทรงให้สุเจ้ามีหู ตา และหัวใจ^{๑๗} และพระเจ้าได้สั่งว่า “เราได้อาศัยอยู่ในมดลูกก่อน จนถึงเวลาที่กำหนดไว้ แล้วเราได้ให้เจ้าคลอดออกมาเป็นทารก”^{๑๘}

๗.๒ องค์ประกอบของมนุษย์

ในทุกศาสนามีคำสอนเกี่ยวกับมนุษย์ว่าในร่างกายของแต่ละคน มิได้มีแต่ร่างกายเท่านั้น แต่ยังประกอบสิ่งที่อยู่ภายในคือจิตใจ อย่างไรก็ตามแต่ละศาสนาได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของมนุษย์ไว้ต่างกัน ดังนี้

๗.๒.๑ ศาสนาฮินดู

มนุษย์ได้ถูกสร้างขึ้นจากพระพรหม โดยถูกกำหนดให้มีส่วนประกอบ ๒ ส่วน คือ

ก. กายหยาบ เรียกว่า ภูตกาย คือ ร่างกายที่สามารถมองเห็นได้ จับต้องได้ประกอบขึ้นจากธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ เมื่ออยู่ได้ระยะหนึ่งก็จะสลายและแตกดับ

ข. กายละเอียด เรียกว่า สุกุมกาย คือ อินทรีย์ซึ่งมี ๒ ส่วน ดังนี้

๑. อินทรีย์แผนกใช้งาน เรียกว่า กรรมอินทรีย์ ประกอบด้วย

วาก หมายถึง ปาก

ปาณี หมายถึง มือ

บาท หมายถึง เท้า

อุบิสถ หมายถึง อวัยวะสืบพันธุ์

ปาย หมายถึง ท้อง

๒. อินทรีย์แผนกรู้ เรียกว่า ญาณอินทรีย์ ประกอบด้วย

จักษุ หมายถึง ตา

โสต หมายถึง หู

ฆาน หมายถึง จมูก

ชีวา หมายถึง ลิ้น

กาย หมายถึง ตัวหรือประสาทสัมผัสส่วนร่างกาย

กายหยาบ(ธาตุต่างๆ) และกายละเอียด (วิญญาณหรือชีวาตมัน) ได้มาอยู่ร่วมกันเป็นเวลาชั่วคราว โดยที่ชีวาตมันเป็นวิญญาณทำหน้าที่กิน ดื่ม พุด ทำ คิด จินตนาการ ชีวาตมันนี้ เป็นสิ่งที่พระพรหมส่งมาเพื่อควบคุมร่างกาย ให้ร่างกายมีกิริยาต่างๆ ดังนั้นร่างกายจึงเป็นเพียงแค่ส่วนประกอบ เมื่อมนุษย์ตายลงอาตมันหรือชีวาตมันจะไปเกิดใหม่

๗.๒.๒ ศาสนาพุทธ

มนุษย์มีองค์ประกอบอยู่ ๒ ส่วน คือ รูปและนาม มีรายละเอียดดังนี้

๑. รูป เป็นการรวมตัวกันของธาตุ ๔ คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม

ก. ดิน (ปฐวีธาตุ) มีลักษณะแข็ง กินที่ เป็นที่รองรับธาตุน้ำ ลม ไฟ ประกอบขึ้นเป็นอวัยวะต่างๆ ได้แก่ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ เส้นเอ็น กระดูก ถ้าอวัยวะใดมีธาตุดินอยู่มากจะมีลักษณะแข็ง ถ้าน้อยจะนิ่ม

ข. น้ำ (อาโปธาตุ) มีลักษณะเป็นของเหลว เือบอบ ชุ่มชื้นธาตุที่อยู่รวมกัน ถ้ามีน้ำมากจะทำให้เกิดการไหลได้ง่าย ถ้าน้อยจะเข้มข้นและเหนียว ธาตุน้ำ ได้แก่ น้ำดี น้ำตา น้ำลาย เสมหะ เลือด น้ำมูก เหงื่อ มันเหลว มันข้น ฯลฯ

ค. ไฟ (เตโชธาตุ) เป็นธาตุที่ให้ความร้อนที่ประกอบอยู่ในรูป เป็นความร้อนที่แผ่ซ่านไปทั่วร่างกาย ทำให้เกิดความอบอุ่นมี ๔ ประการ คือ

๑) อุสมาเตโช คือ ธาตุไฟที่ทำให้ร่างกายเกิดความอบอุ่น

๒) ปาจกเตโช คือ ธาตุไฟที่ทำหน้าที่ย่อยอาหาร

๓) ชีวณเตโช คือ ธาตุไฟที่ทำให้ร่างกายทรุดโทรม เปลี่ยนแปลง

๔) สันดาปเตโช คือ ธาตุไฟที่ทำให้เกิดความรุ่มร้อน

ง. ลม (วาโยธาตุ) มีคุณสมบัติเคลื่อนไหวไปมาอยู่ในร่างกาย มี ๖ ประเภท คือ

๑) อุทซังคมวาโย คือ ลมที่พัดขึ้นเบื้องสูงก่อให้เกิดการไอ จาม หาว นอน

๒) อาโรคมวาโย คือ ลมที่พัดลงเบื้องต่ำ เช่น ลมที่ออกแรงเบ่ง

๓) กุจณิฏฐวาโย คือ ลมที่อยู่ในช่องท้องก่อให้เกิดการจุดเสียด แน่นท้อง

๔) โภจฐาสยวาโย คือ ลมที่เคลื่อนไหวอยู่ในลำไส้

๕) อังคมังคานุสาริวาโย คือ ลมที่แล่นไปตามอวัยวะส่วนต่างๆ ทำให้ร่างกายเคลื่อนไหว

๖) อัสนาสปัสสาสวาโย คือ ลมหายใจเข้าออก

๒. นาม เป็นสิ่งที่มีลักษณะนามธรรม หรือจิต มี ๔ ประเภท คือ

ก. เวทนาขันธ์ คือความรู้สึกเป็นสุข เป็นทุกข์ ไม่ทุกข์ ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็น ๖ ส่วน ตามช่องทางที่เปิดรับอารมณ์ภายนอกเข้ามา ได้แก่

- ๑) จักขุสัมผัสสชาเวทนา คือ ความรู้สึกที่เกิดทางตา
- ๒) โสตสัมผัสสชาเวทนา คือ ความรู้สึกที่เกิดทางหู
- ๓) ฉานสัมผัสสชาเวทนา คือ ความรู้สึกที่เกิดทางจมูก
- ๔) ชิวหาสัมผัสสชาเวทนา คือ ความรู้สึกที่เกิดทางลิ้น
- ๕) กายสัมผัสสชาเวทนา คือ ความรู้สึกที่เกิดทางร่างกาย
- ๖) มโนสัมผัสสชาเวทนา คือ ความรู้สึกที่เกิดทางใจ

ข. สัญญาขันธ์ คือ ความจำได้ หมายถึงของจิตที่ได้รับรู้อารมณ์ต่างๆ ที่เข้ามาทางอายตนะทั้ง ๖ คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ธรรมมารมณ

ค. สังขารขันธ์ คือ สิ่งที่ปรุงแต่งจิตให้คิดดี คิดชั่ว กลาง ๆ เป็นเจตนา หรือการกระทำของจิต ซึ่งจะส่งผลสู่ภายนอก คือ การพูดและการกระทำทางกาย สิ่งที่ปรุงแต่งจิตนี้ ประกอบด้วย

- ๑) รูปสัญญาเจตนา คือ จิตปรุงแต่งรูป
- ๒) รสสัญญาเจตนา คือ จิตปรุงแต่งรส
- ๓) คันธสัญญาเจตนา คือ จิตปรุงแต่งกลิ่น
- ๔) สัททสัญญาเจตนา คือ จิตปรุงแต่งเสียง
- ๕) โผฏฐัพพะสัญญาเจตนา คือ จิตปรุงแต่งสัมผัส
- ๖) ธรรมสัญญาเจตนา คือ จิตปรุงแต่งความรู้สึกในใจ

ง. วิญญาณ คือ ความรู้แจ้งในอารมณ์ต่างๆ ที่เข้ามากระทบกับประสาทสัมผัส อันได้แก่ อายตนะทั้ง ๖ ซึ่งก่อให้เกิดการรู้แจ้งในอารมณ์ เรียกว่า อายตนะรับรู้ ประกอบด้วย

- ๑) จักขุวิญญาณ คือ การรู้แจ้งทางตา
- ๒) โสตวิญญาณ คือ การรู้แจ้งทางหู
- ๓) ฉานวิญญาณ คือ การรู้แจ้งทางกลิ่น
- ๔) ชิวหาวิญญาณ คือ การรู้แจ้งทางลิ้น
- ๕) กายวิญญาณ คือ การรู้แจ้งทางกาย
- ๖) มโนวิญญาณ คือ การรู้แจ้งทางใจ

๗.๒.๓ ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์ได้แบ่งองค์ประกอบของมนุษย์เป็น ๓ ส่วน คือ

ก. ร่างกาย มีการอธิบายแยกย่อยตามแนวความคิดต่างๆ ดังนี้

๑) ร่างกายบาป (The body of Sin) หมายถึง ร่างกายที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของตัณหา ความชั่วต่างๆ

๒) ร่างกายที่ถูกไถ่บาป(The redemmed body) หมายถึง ร่างกายที่ได้รับการไถ่บาปโดยพระเยซู

๓) ศาสนจักรในฐานะเป็นกาย (The Church as the body) หมายถึง ชาวคริสต์ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของศาสนจักร และศาสนจักรเปรียบเหมือนร่างกายของพระคริสต์

๔) ร่างกายที่เป็นอมตะ (The Immortal body) หมายถึง ผู้ที่ล้างบาปเพื่อให้ร่างกายบริสุทธิ์ก่อนถึงวันพิพากษา ซึ่งจะทำให้มีชีวิตนิรันดร

ข. จิตใจ คือ การคิด เหตุผลที่ตอบสนองความรู้สึกของมนุษย์ เป็นส่วนที่ติดต่อกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในโลก มีคุณภาพสูงกว่าร่างกาย มีโอกาสทำชั่วได้ด้วยความคิด จิตใจนี้ได้มาจากลมปราณ (Ruah or Pneuma) ที่พระเจ้าทรงระบายไว้

ค. วิญญาณ เป็นความรู้สึกชั้นสูงที่ได้จากลมปราณ (Ruah) มีความสามารถพิเศษที่จะสัมผัสหรือติดต่อกับพระเจ้าได้

๗.๒.๔ ศาสนาอิสลาม

เมื่อพระเจ้าสร้างมนุษย์แล้ว พระองค์ได้ให้มนุษย์ใช้ชีวิตอยู่บนโลก จนกว่าจะเป็นผู้ใหญ่ แก่ชราและตายในที่สุด ตลอดเวลาที่มนุษย์มีชีวิตอยู่นั้นมนุษย์จะต้องประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญ ๒ ประการที่พระเจ้าทรงมอบให้คือ

๑) ร่างกาย

๒) จิตใจหรือวิญญาณ(รُฮ์)^{๑๕}

ตารางเปรียบเทียบการกำเนิดและองค์ประกอบของมนุษย์

เรื่อง \ ศาสนา	ฮินดู	พุทธ	คริสต์	อิสลาม
กำเนิดมนุษย์	ปรมาตมัน (พระพรหม)	๑) พรหม ๒) บิดามารดา และวิญญาณ	ผงคลีดินและ ลมปราณจาก พระเจ้า	๑) ผงคลีดินและรุษ ๒) บิดามารดาและ รุษจากอัลเลาะห์
องค์ประกอบ	ร่างกาย ชีวาตมัน	ร่างกาย จิตใจ	ร่างกาย จิตใจ วิญญาณ	ร่างกาย จิตใจ(รุษ)

๗.๓ การเกิดใหม่

ศาสนาทุกศาสนามักสอนเรื่องการเกิดใหม่ของมนุษย์เพื่อให้มนุษย์ทุกคนมีความหวังอยู่กับการทำความดี ดังนี้

๗.๓.๑ ศาสนาฮินดู

ศาสนาฮินดูเชื่อว่าในร่างกายของมนุษย์นั้น มีชีวาตมันอาศัยอยู่ และชีวาตมันนี้เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่เป็นนิรันดร ไม่ถูกตัด ไม่ถูกเผา ทำให้เปียกไม่ได้ ทำให้แห้งไม่ได้ เที่ยงแท้ ปรากฏไปทั่ว มั่นคง ไม่หวั่นไหว และยั่งยืน ชีวาตมันนี้ท่านกล่าวว่า "ไม่มีความปรากฏ เป็นอจินไตย ไม่มีวิกาล(ไม่เปลี่ยนแปลง)"^{๓๐}

เมื่อมนุษย์สิ้นชีวิต ร่างกายเสื่อมสลาย ชีวาตมันจะไม่สลายตาม แต่ชีวาตมันจะเปลี่ยนร่างใหม่ เมื่อชีวาตมันเปลี่ยนร่างใหม่ หมายถึง การเกิดขึ้นของชีวิตใหม่ ซึ่งชีวาตมันอาจจะอยู่ในสภาพของสัตว์ชนิดใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับกรรมที่ได้ทำไว้และชีวาตมันจะดำเนินในวงจรนี้เรื่อยไป ซึ่งเรียกว่า การเวียนว่ายตายเกิด ชีวาตมันนี้จะต้องเวียนว่ายตายเกิดอีก จนกว่าอาตมันจะเกิดความรู้แจ้ง สามารถทำลายอวิชชาได้ จึงจะได้กลับเข้าไปอยู่ในปรมาตมันตามเดิม ส่วนร่างกายนั้นจะสลายเป็นธาตุดั้งเดิมเหมือนคนถอดเครื่องนุ่งห่มอันเก่าเสีย สวมชุดอื่น ซึ่งเป็นเครื่องใหม่ฉันท ชีวาตมันที่อาศัยในร่างกายก็ฉันทนั้น ทั้งร่างกายเก่าเสีย เข้าสู่ร่างอันอันเป็นร่างใหม่"^{๓๑}

และมนุษย์สามารถที่จะหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดเมื่อ

๑. ไปเกิดในสวรรค์ซึ่งเป็นโลกเดียวกับพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าหรือพระพรหม เรียกว่า “สาโลกยะ”

๒. มีความใกล้เคียงกับเทพเจ้า เรียกว่า “สามิปยะ”

๓. มีความเหมาะสมที่จะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเทพเจ้า เรียกว่า “สารูปยะ”

๔. บรรลุความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเทพเจ้า เรียกว่า “สายุชชะ”

นอกจากนั้น มนุษย์ยังสามารถไปเกิดในนรกได้ การไปเกิดในสวรรค์หรือนรกนั้น พระยมจะเป็นผู้พิจารณาตามกรรมที่ตนเองได้กระทำไว้

๗.๓.๒ ศาสนापุทธ

ศาสนาพุทธมีความเชื่อในเรื่อง การเกิดใหม่ ว่าเป็นไปตามปัจจัย มนุษย์สามารถไปเกิดเป็นพรหม เทวดา สัตว์เดรัจฉานหรือสัตว์นรกได้ ซึ่งการเกิดใหม่และจะเป็นสัตว์เหล่าไหนนั้น ขึ้นอยู่กับกรรมที่ตนเองได้สร้างขึ้น การที่สรรพสัตว์ต้องเกิดใหม่ก็เนื่องจากหลงอยู่ในเหตุ ๔ ประการ คือ

๑. กาโมชะ คือ กาม ได้แก่ ความใคร่ในอารมณ์ที่ก่อให้เกิดกิเลส

๒. ภโวชะ คือ ภพ ได้แก่ ความต้องการเป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนี้

๓. ทิฏฐุชะ คือ ทิฐิ ได้แก่ ความเห็นในทางที่ผิด

๔. อวิชชาชะ คือ อวิชชา ได้แก่ ความไม่รู้ ทำให้เกิดความสับสนหลงไปในทางที่ผิด^{๒๒}

ในเวลาเดียวกันสัตว์เหล่าอื่นสามารถกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ได้ เช่น เทวดามาเป็นมนุษย์ ซึ่งการจุดใจของเทพเจ้าบนสวรรค์มาถึงปฏิสนธิในโลกมนุษย์โดยวิธีการหลับตาแล้วตั้งจิตอธิษฐานว่า ขอให้ข้าพเจ้ากระทำกาลกิริยา ณ บัดนี้ เมื่อเสร็จสิ้นการอธิษฐานก็จะจุดสู่โลกมนุษย์ทันที^{๒๓} และการที่สรรพสัตว์จะหลุดพ้นจากการเกิดใหม่ได้ก็ต่อเมื่อ มนุษย์บรรลุธรรมขั้นสูงสุดเป็นพระอรหันต์เข้าถึงนิพพาน

๗.๓.๓ ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์เชื่อว่าชีวิตมนุษย์ในโลกนี้นั้นมีเพียงครั้งเดียว ไม่มีการกลับมาใช้ชีวิตบนโลกนี้อีก แต่มนุษย์ทุกคนจะได้มีชีวิตขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง ในวันพิพากษา ซึ่งพระเจ้าจะทำให้มนุษย์ฟื้นขึ้นมาจากความตาย ในการฟื้นขึ้นมาเช่นนั้นจะได้รับชีวิตนิรันดร ดังข้อความในพระคัมภีร์ที่ว่า“เมื่อบรรดาผู้อยู่ในอุโมงค์ฝังศพจะได้ยินสำเนียงของพระองค์ และจะได้เป็นขึ้นมาผู้ที่ได้ประพฤติดีจะเป็นขึ้นมาสู่ชีวิต แต่ผู้ที่ได้ประพฤติชั่วจะเป็นขึ้นมาสู่การพิพากษา”^{๒๔} วันพิพากษานั้น พระเจ้าทรงใช้คันชั่งและตราชูอันเที่ยงตรง^{๒๕} ตัดสินความดีและความชั่วที่มนุษย์ได้กระทำไว้

๗.๓.๔ ศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนหลังจากตายไปแล้ว ยังจะต้องใช้ชีวิตอยู่ในสุสานหรือหลุมฝังศพ(บรซัค) เพื่อรอการตัดสิน โดยอัลเลาะห์จะให้มนุษย์ทั้งมวลฟื้นขึ้นมาจากความตายในวันกียามะฮ์โดยลำพัง (ไม่มีทรัพย์สินและบริวารติดตามมาด้วย)^{๒๖} ซึ่งชีวิตของมนุษย์นั้นพระองค์ทรงบันดาลให้สิ่งมีชีวิต (สืบชาติพันธุ์มา)จากสิ่งไร้ชีวิต และทรงบันดาลให้สิ่งไร้ชีวิตมาจากสิ่งมีชีวิต และพระองค์ทรงชุบชีวิตแห่งแผ่นดิน (ให้มีความอุดมสมบูรณ์) ภายหลังจากความตายของมัน (ด้วยความแห้งแล้ง) และเช่นนั้นแหละที่พวกเขาจะถูกนำออก (มาจากสุสาน ให้มีชีวิตอีกครั้งหลังความตาย)^{๒๗} แล้วต่อมาพวกเขาทั้งหลายก็จะถูกนำตัวกลับมายังพระองค์^{๒๘} ดังนั้นมนุษย์พึงสังวรณั้ แท้จริงอัลเลาะห์ทรงสิทธิ์อำนาจในสิ่งที่มียู่ในฟากฟ้าและแผ่นดิน พระองค์ทรงรอบรู้ในสิ่งที่พวกเขาสังกัดตนอยู่และในวันที่พวกเขากลับคืนสู่พระองค์ แล้วพระองค์ก็ทรงแจ้งให้พวกเขาจำรูถึงสิ่งที่พวกเขาได้ประพฤติไว้ (และผลตอบแทนจากความประพฤติดังกล่าว) และอัลเลาะห์ทรงรอบรู้เป็นที่สุดในทุกๆ สิ่ง^{๒๙}

จากนั้น อัลเลาะห์จะพิจารณาตอบแทนความดี และลงโทษแก่มวลมนุษย์โดยผู้ใดทำความดี ไม่ว่าจะชายหรือหญิงและเขา(หล่อนคือผู้ศรัทธา)และสามารถเข้าสู่สรวงสวรรค์^{๓๐} และเราได้เตรียมนรกไว้แล้วสำหรับผู้ที่ว่าเรื่องกาลปวสานโลกมุสา^{๓๑} และเมื่อถูกตัดสินแล้ว มนุษย์จะได้ใช้ชีวิตอยู่อย่างนิรันดรทั้งในสวรรค์และในนรกโดยไม่กลับมาเกิดอีก

๗.๔ เทพเจ้า

๗.๔.๑ ศาสนาฮินดู

เทพเจ้าในศาสนาฮินดูนั้น มีอยู่ถึง ๓๓๐,๐๐๐,๐๐๐ องค์ แต่เทพเจ้าที่บุคคลทั่วไปนับถือนั้นมี ๓๓ องค์ โดยมากแล้วเทพเจ้าจะมีรูปร่างลักษณะต่างๆ ทั้ง อารมณ์รัก โลภ โกรธ หลง เหมือนกับมนุษย์แต่มีความเป็นอมตะ เช่น พระอินทร์ พระวิษณุ นอกจากนี้ เทพเจ้าบางองค์ยังมีรูปร่างครึ่งมนุษย์ครึ่งสัตว์ เช่น พระพิศมเนศ พระราหู ฯลฯ และยังมีเทพเจ้าที่เป็นต้นไม้อีกโดยมีโสม เป็นหัวหน้า

เทพเจ้าที่ชาวฮินดูเคารพบูชาานั้น สามารถแยกได้ ๒ กลุ่มใหญ่ คือ ฝ่ายธรรมและอธรรม

๑. เทพเจ้าฝ่ายธรรม ได้แก่

- ๑) เทพเจ้าที่อยู่บนสวรรค์ เช่น พระวรุณ พระอาทิตย์ พระวิษณุ พระอัศวิน ฯลฯ
- ๒) เทพเจ้าที่อยู่ในชั้นบรรยากาศ เช่น พระวายุ พระอินทร์ พระรุทระ ฯลฯ
- ๓) เทพเจ้าที่อยู่บนโลกมนุษย์ เช่น พระพฤหัสบดี พระอัคนี โสม เทพารักษ์ ฯลฯ

๒. เทพเจ้าฝ่ายอธรรม ได้แก่

- ๑) กลุ่มอสูร
- ๒) กลุ่มทาส
- ๓) กลุ่มรากษส

เทพเจ้าทุกองค์นั้นมีคุณ อำนาจ สามารถกระทำให้เกิดประโยชน์และโทษแก่มนุษย์ได้ ดังนั้น การบูชาเทพเจ้าทั้งหลายจึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำ แต่การบูชาของมนุษย์โดยมากมักจะมีข้อแลกเปลี่ยนอยู่เสมอ ดังบทสวดดีในคัมภีร์ฤคเวทตอนหนึ่งว่า “หากพระองค์ประทานสิ่งนั้นแก่ข้าแล้ว ข้าจะสรรหาสิ่งนี้มาเป็นเครื่องสังเวย”^{๓๒}

๗.๔.๒ ศาสนาพุทธ

เทพเจ้าต่างๆ ในศาสนาพุทธมีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเชื่อว่า เมื่อทำความดี หลังจากที่สิ้นชีวิตแล้วสามารถไปเกิดเป็นเทพหรือเทพีได้ ตามผลแห่งความดีที่ตนกระทำและการเป็นเทพเจ้านั้นก็มีอายุขัย มีการเกิด การตายเช่นเดียวกับมนุษย์ เทพเจ้าต่าง ๆ ที่มีอยู่นั้นสามารถแบ่งได้มี ดังนี้

๑. พระพรหม (อรูปพรหม) ไม่มีรูปร่างปรากฏ มีแต่จิตและเจตสิก
๒. พระพรหม (รูปพรหม) มีรูปร่างและจิตใจ แต่ไม่มีเพศ
๓. เทวดาที่อยู่บนสวรรค์ ได้แก่
 - ๑) สวรรค์ชั้นจตุรหาราช มีท้าวมหาราช ๔ องค์ คือ ท้าวธตรฐ มีคนธรรพ์เป็นบริวาร ท้าววิรุฬหกมีอสูรเป็นบริวาร ท้าววิรูปักษ์มีนาคเป็นบริวาร ท้าวกุเวรมียักษ์เป็นบริวารและเทวดาอื่น ๆ
 - ๒) สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีท้าวเวปจิตติ ท้าวสักกเทวราชหรือพระอินทร์ และเทวดาอื่น ๆ
 - ๓) สวรรค์ชั้นยามา มีท้าวสยามและเทวดาอื่น ๆ
 - ๔) สวรรค์ชั้นดุสิต มีท้าวสันดุสิตและเป็นที่อยู่ของพระโพธิสัตว์ รวมทั้ง พุทธบิดา พุทธมารดาและเทวดาอื่น ๆ
 - ๕) สวรรค์ชั้นนิมมานรดี มีท้าวสุนิมมิตและเทวดาอื่น ๆ
 - ๖) สวรรค์ชั้นปรนิมมิตวสวัตตี มีท้าวนิมมิตวสวัตตีและเทวดาอื่น ๆ
๔. เทวดาที่อยู่ระหว่างสวรรค์กับโลกมนุษย์
 - ๑) อากาศัญญเทวดา คือ เทวดาที่สิงสถิตย์ในอากาศทั่ว ๆ ไป
 - ๒) รุกขเทวดา คือ เทวดาที่สิงสถิตย์อยู่ตามต้นไม้
 - ๓) ภูมมเทวดา คือ เทวดาที่สิงสถิตย์อยู่ตามพื้นดินหรือภูเขา
๕. เทวดาที่อยู่ระหว่างนรกกับโลกมนุษย์ เช่น พญานาค ฯลฯ
๖. อสูร มีอยู่เป็นจำนวนมาก เจ้าแห่งอสูรทั้งหมด คือ พระราหู เหล่าเทพในลำดับที่ ๓-๕ และอสูร ยังเป็นผู้ที่เสพกาม มีความรัก อารมณ์ และความรู้สึกต่างๆ เช่นเดียวกับมนุษย์

๗.๔.๓ ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์มีพระเจ้า(พระยะโฮวา)เป็นผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดเพียงองค์เดียว ไม่มีพระเจ้าอื่น พระเจ้าเป็นผู้สร้างสรรพสิ่งและมีทูตสวรรค์จำนวนมากซึ่งเป็นสิ่งที่พระเจ้าทรงสร้างมาจากแสงอาทิตย์ เพื่อชี้ให้มนุษย์เห็นทางที่ถูกคือการกระทำความดีและบูชาพระเจ้า พระองค์ทรงบันดาลพายุทูดของพระองค์ให้เป็นประจวบและทรงบันดาลผู้รับใช้ของพระองค์ประจวบเพลิง^{๓๓} และทูตสวรรค์ทั้งปวงนั้นเป็นวิญญูณสำหรับไว้ปรนนิบัติ^{๓๔}

ในบรรดาทูตสวรรค์ที่พระเจ้าทรงสร้างนั้น มีทูตสวรรค์อยู่คนหนึ่งที่ยพยายามยกตนเสมอเป็นเทพเจ้าซึ่งก็คือซาตานหรืออู ซึ่งเป็นผู้ที่ท่องเที่ยวไปมาอยู่บนโลกมนุษย์

๗.๔.๔ ศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามเชื่อว่าพระเจ้าทรงเป็นสิ่งแรก (อัล-เอาวัล) และสิ่งสุดท้าย (อัล-อาคิร) “อัลเลาะห์ ผู้ทรงอภิบาลพวกเจ้า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์ ทรงบันดาลทุกๆ สิ่ง ดังนั้นพวกเจ้าจงนมัสการพระองค์เกิด”^{๓๔} นอกจากพระเจ้าแล้วยังมีสิ่งที่พระเจ้าทรงสร้างอีก คือ เทวทูต (มลาอิกะฮ์) เป็นผู้นำข่าวดี และคอยปกป้องผู้กระทำความดี ที่สำคัญคือมีมาร (ชัยฏอนหรือญิน) ซึ่งเป็นผู้ก่อให้เกิดความชั่วร้ายต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับมวลมนุษย์

ตารางวงจรชีวิตของมนุษย์

ศาสนา	วงจรชีวิต
ฮินดู	ชีวิตในครรภ์-->ชีวิตในโลกนี้----->ชีวิตในโลกหน้า (มายา) (สัตว์นรก มนุษย์ เทวดา พรหมัน)
พุทธ	ชีวิตในครรภ์-->ชีวิตในโลกนี้----->ชีวิตในโลกหน้า (ความทุกข์) (สัตว์นรก มนุษย์ เทวดา พรหมัน)
คริสต์	ชีวิตในครรภ์-->ชีวิตในโลกนี้-->ชีวิตในสุสาน-->ชีวิตในโลกหน้า (มนุษย์ในนรกหรือสวรรค์)
อิสลาม	ชีวิตในครรภ์-->ชีวิตในโลกนี้-->ชีวิตในสุสาน-->ชีวิตในโลกหน้า (दनया) (บรัชด) (มนุษย์ในนรกหรือสวรรค์)

เชิงอรรถ

^๑ ศรีมัททภควคีตา โสลกที่ ๑๓ อธิบายที่ ๔

^๒ ม.มู. ๑๒/๔๒๕/๓๙๘

^๓ ปฐมกาล ๑:๒๖

^๔ ปฐมกาล ๒:๗

^๕ ปฐมกาล ๑:๒๗

^๖ ปฐมกาล ๒:๑๖-๑๗

^๗ ปฐมกาล ๓:๑๙

^๘ ปฐมกาล ๔:๑

^๙ ๓๒:๗

^{๑๐} ๒๒:๕

^{๑๑} ๒:๓๕

^{๑๒} ๒๐:๑๒๑

^{๑๓} ๒:๒๖

^{๑๔} ๘๖:๖

^{๑๕} ๒๕:๑๔

^{๑๖} ๘๖:๗

^{๑๗} ๓๒:๙

^{๑๘} ๒๒:๕

^{๑๙} หมายถึงวิญญาณซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่เสริมสร้างให้มนุษย์มีคุณลักษณะพิเศษ

แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่น เหมือนกับลมปราณในศาสนาคริสต์

^{๒๐} ศรีมัททภควคีตา โสลกที่ ๒๔-๒๕ อธิบายที่ ๒

^{๒๑} ศรีมัททภควคีตา โสลกที่ ๒๒ อธิบายที่ ๒

^{๒๒} ที.ปา ๑๑/๒๕๘/๒๒๑

^{๒๓} เสมอ บุญมา อรรถาธิบายและวิเคราะห์ศัพท์ในปฐมสมโพธิกถา (นครปฐม:

แผนกบริการกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร ๒๕๒๕) หน้า ๔๖

^{๒๔} โยฮัน ๕ : ๒๘

^{๒๕} สุภาษิต ๑๖ : ๑๑

^{๒๖} ๖:๙๔

^{๒๗} ๓๐:๑๙

๒๘ ๓๐:๑๑

๒๙ ๒๔:๖๔

๓๐ ๔๐:๔๐

๓๑ ๒๕:๑๑

๓๒ อุดม รุ่งเรืองศรี เทวดาพระเวท (เชียงใหม่:มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒๕๒๓) หน้า ๑๓๒

๓๓ เอ็มบราย ๑ : ๗

๓๔ เอ็มบราย ๑ : ๑๔

๓๕ ๖ : ๑๐๓